

G eandewei

Hoe bevalt de NBV21?

Geloofsgetuige
Gregorius de Grote

Protestantse
Kerk

De kerkelijke kaart
van Oekraïne

It widske

Column Tettie Stiemsma

It widske

Leave Lea,

Hjoed presys twa jier lyn leisto yn it widske foar it rût fan it hûs dêr'tsto dy deis berne wiest. De famyljewidze dêr't ek dyn beppe en mem noch yn lein hiene; rotan mei in wyt himeltsje.

De oare beppe, pake en ik woene dy fansels graach bewûnderje en besjen. Mar it mocht allinnich foar it rût. Jûns doe't de baakster fuort wie mochten wy der even yn. Fansels wie der blydskip mar ek frees foar it firus dat krekt syn yntree dien hie yn ús lân en wêrfan't we noch neat wisten. We woene foar gjin goud dyn lytse libbentsje yn gefaar bringe!

No, twa jier fierder, witte we mear, mar doe wie alles noch sa ûnwis. En hjoed, Lea, wurdsto twa jier mar dêr begrypst noch neat fan. Do dûnsest as in lamke troch it libben. It libben wat, dat hawwe we dizze twa jier leard, ûnfoarsisber is en net sa nei ús hân te setten as we dat sels tocht hiene. Do hast in moaie Bibelske namme mar dat learst letter wol. Dy Lea út de Bibel hat it fêst net sa maklik hân. Se troude mei in man dy't leaver mei har sus trouwe woe. Sneu foar de frou.

Wy hoopje, leaf lyts famke, datsto skielk dyn hert folgje meist en in partner fynst dy't dy op hannen drage sil. We binne nea wis fan de takomst mar we hoopje datsto krekt sa as al dyn neefkes en nichtsjes noch hiel lang ús libben ferrykje meist. Hast net yn de gaten wat foar freugde paken en beppen belibje oan it dwaan en litten fan harren bernsbarn. We binne ryk dat jimme allegearre om ús hinne wenje. En skielk, hiel skielk hoopje we, silsto krekt sa ast hjir kaam bist, lizzend ûnder it wite himeltsje wer opnaam wurde yn dy ûneinige himel dêr't de Heit wennet mei noch folle mear leafde as dat heit en mem en pake en beppe dy ea jaan koene yn harren ierdske bestean.

Fan herte lokwinske Lea. Grouwe tút fan ús

Meditatie Een menigte geloofsgetuigen

'Nu wij door zo'n menigte geloofsgetuigen omringd zijn...' Hebreëen 12: 1

door ds. Dirk Lof

Misschien hebt u 'wolk van getuigen' in uw hoofd. Dat staat in alle vorige vertalingen. 'Menigte' is wel een goede vertaling als je het verbindt met 'de wedstrijd lopen'. Dan kun je denken aan een stadion vol toeschouwers en die vormen inderdaad een menigte.

Het gaat dus om de vraag hoe je leeft met de mensen die overleden zijn. Dat is een vraag die in alle culturen van alle tijden op een of andere manier beantwoord wordt. Het is immers een onontkoombare ervaring.

Voorouderverering

Je hebt allerlei soorten voorouderverering. Niet zelden beheersen die het hele leven. Hun aanwezigheid als een geestelijke macht wordt sterk ervaren. Er heerst ook vaak angst, omdat je zomaar hun toorn kunt wekken als je afwijkt van de orde die zij oplegden. En hoe meer die orde onhoudbaar wordt door alle veranderingen in de wereld, des te groter wordt de spanning waaronder vooral jonge mensen komen te staan.

Onze westerse cultuur heeft zich daar wel van bevrijd. We hebben nog wel overal standbeelden hebben staan van mensen die ons herinneren aan nationale trots en waarden.

Op het hoogstpersoonlijke niveau heeft iedereen zo zijn herinneringen. Die doen altijd wel wat met je. Die zijn vaak bepalend voor je karakter. Maar die kunnen ook heel belastend zijn.

Gedachtenis van het geloof

De schrijver van de Hebreëen-brief wil de gedachtenis richten op het geloof van hen die ons zijn voorgegaan. Dat komt uit de traditie van de Synagoge. Deze brief is wel het meest joodse boekje van het Nieuwe Testament en daarom ook het moeilijkste.

Het belangrijkste vraagstuk dat er behandeld wordt, is hoe het geloofsleven ervoor staat nu de tempel verwoest is en Jeruzalem een ruïne waar geen Jood meer mag wonen en het priesterschap dus aan zijn eind is gekomen. En dan natuurlijk al dat vergoten bloed in deze joodse opstand.

In hoofdstuk 11 komt hij te spreken over het geloof. Het geloof is dat je overtuigd bent geworden van de waarheid. Dat overtuigen gaat niet op de manier van het zien met eigen ogen. Nee, van die waarheid is getuigenis gegeven en jij bent nu overtuigd. Je stáát in

jouw geloof en dat geloof is in de Hebreëen-brief heel sterk verbonden met volharding. De schrijver loopt een groot aantal mensen langs wier levensloop alleen te begrijpen valt als je erop let hoe die getekend was door geloof. Hij noemt namen die we heel goed kennen uit het Oude Testament en typeert hun geloof.

Naamlozen

Maar vanaf vers 32 gaat het over veel naamlozen die bijvoorbeeld gemarteld zijn of doormidden gezaagd of in schaapsvachten rond doolden. Allemaal 'door het geloof'. En dat geloof is dan dus een overtuiging die hen kenmerkte (heel verschillend) en waarin ze volhardden. Ook als er vreselijke krachten zijn die eisen dat ze zichzelf corrumperen. Het ergste is als dat gebeurt. Zo leert deze schrijver en dus de Synagoge hoe wij, ook vandaag, kunnen leven met onze overledenen.

Dat is wel ruimer dan in de Kerk, maar ook harder. In de Kerk hebben we de confessie, daarin is het allerheiligste geloof verwoord. De Kerk heeft daar goede redenen voor, maar het is duidelijk dat we die geloofsgetuigen van hoofdstuk 11 niet in één Kerk bij elkaar krijgen. Je mag dus wel wat ruimer denken als je bezig bent met jouw menigte van geloofsgetuigen.

Natuurlijk mag iedereen zijn eigen getuigen toevoegen aan die rij van hoofdstuk 11. Er kunnen nog heel veel meer bij. Ons geheugen is ook heel gewillig om op dat punt van hun geloof onze voorouders mee te nemen op onze eigen levensweg. Het is ook een heel gewone ervaring dat je je nog dingen opnieuw herinnert ook als ze al lang gestorven zijn. Ze spreken en getuigen nog om ons geloof te sterken; ook al zijn ze al lang geleden gestorven.

Bewaar het getuigenis

Zeker moet je veel vergeven en vergeten, maar bewaar dat getuigenis. Is het niet in die ervaring dat de Heilige Geest ons in alle waarheid zal leiden?

ds. Dirk Lof uit Leeuwarden is momenteel consulent in protestantse wijkgemeente De Fontein in Leeuwarden

Leesrooster

Week 13, 27 maart t/m 2 april	
zondag	2 Korintiërs 5:17-6:10
maandag	2 Korintiërs 6:11-7:4
dinsdag	2 Korintiërs 7:5-16
woensdag	Johannes 13:31-38
donderdag	Johannes 14:1-14
vrijdag	Johannes 14:15-31
zaterdag	Johannes 15:1-17

Week 14, 3 t/m 9 april	
zondag	Johannes 15:18-27
maandag	Johannes 16:1-11
dinsdag	Johannes 16:12-24
woensdag	Johannes 16:25-33
donderdag	Johannes 17:1-12
vrijdag	Johannes 17:13-26
zaterdag	Jeremia 26:1-9

Hoe bevalt De Nieuwe Bijbelvertaling21?

Eens in de zoveel tijd koop ik een nieuwe Bijbel. Ik doe dat met frisse tegenzin, want mijn oude Bijbel staat vol met aantekeningen, streepjes, uitroeptekens, verwijzingen en pijlen. En is dus met mij vergroeid geraakt. Inmiddels lees ik sinds oktober vorige jaar de NBV21. Hij begint gelukkig alweer een beetje 'beschreven' te raken. Maar bevalt hij ook? Is het een verbetering? Graag wil ik mijn indrukken met u delen.

door ds. Peter Smilde

Zoals iedereen weet hebben Bijbelvertalingen in Nederland een behoorlijke ontwikkeling doorgemaakt. De Statenvertaling uit de zeventiende eeuw was een zeer letterlijke vertaling, waarin het Hebreeuws en het Grieks bijna woord voor woord werden overgezet in het Nederlands. Zo ontstond de zogenoemde Tale Kanaäns, ook wel Nederhebreuws en Neder-grieks genoemd, zoals 'In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten' in plaats van 'Zweten zul je voor je brood' (Genesis 3:19).

Toen de NBG-51 in de vorige eeuw uitkwam werd die opzet doorbroken. Er kwam een vertaling in goed Nederlands, maar ze droeg nog steeds de sporen van Hebreeuws en Grieks. In de loop van de twintigste eeuw verouderde ook deze vertaling door woordgebruik en stijl.

In 2004 kwam na elf jaren voorbereiding De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) uit. Dit werd een vertaling in 'natuurlijk' Nederlands. 'De knie buigen' werd 'knielen'; 'God is ons een toevlucht en een kracht' werd 'God is voor ons een veilige schuilplaats.' Het werd bovendien een interconfessionele vertaling, geschikt voor joods, protestants en katholiek gebruik. Tevens was het geschikt gemaakt voor Nederlanders én Vlamingen. Ga er maar aan staan. De NBV werd een groot succes.

Kritiek

Toch kwam er ook kritiek. Werden bijbelse woorden die karakteristiek zijn voor de bijbelse boodschap niet weggemoffeld in nogal gewoontjes klinkend Nederlands? Werden onduidelijke passages niet teveel ingevuld door uitleggende vertalingen? Ook was er kritiek op het weglaten van de eerbiedshoofdletter voor God: Hij werd hij.

In 2016 begon een herziening van de NBV. De uitgangspunten bleven hetzelfde (natuurlijk Nederlands, geschikt voor verschillende doelgroepen, inclusief taalgebruik), maar alle bijbelboeken werden minutieus herijkt. De eerbiedshoofdletter keerde terug. Gemiddeld 30 procent van de Bijbelverzen onderging een kleinere of grotere wijziging. Het werd een rigoureuze herziening.

Brontekst

Over het algemeen zie je in de NBV21 meer nadruk op de brontekst. In de NBV was de balans tussen brontekst (Hebreeuws en Grieks) en

doeltaal (natuurlijk Nederlands) soms teveel doorgesloten naar het laatste. Daardoor verdwenen typisch bijbelse begrippen, zoals *gnade* (die werd omschreven als *goedheid*) en las je woordherhalingen vaak niet terug in de vertaling. Men is dus weer wat 'letterlijker' gaan vertalen.

Dat zie je bijvoorbeeld – en ik zou talloze andere voorbeelden kunnen noemen – bij het woordje *hart* (*lev, kardia*). Dit begrip functioneert in de Bijbel vaak als metafoor voor het innerlijk van de mens of voor de plek waar God al dan niet in de mens aanwezig is. Dit is in de NBV21 weer vaker expliciet met 'hart' vertaald:

1 Korintiërs 4:5

NBV: En zal onthullen wat de mensen heimelijk beweegt

NBV21: En zal onthullen wat er in de harten van mensen omgaat.

Galaten 4:6

NBV: Heeft God ons de Geest van zijn Zoon gegeven

NBV21: Heeft God in ons hart de Geest van zijn Zoon gezonden.

Deuteronomium 30:14

NBV: die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken.

NBV21: die geboden zijn heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart.

Minder theologische invulling

Een van de meest bekritiseerde verzen in de NBV vinden we in Matteüs 10:29. Dit is dan ook gewijzigd:

NBV: Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood neer als jullie Vader het niet wil.

NBV21: Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één neer buiten jullie Vader om.

Letterlijk staat er: *zonder jullie Vader*. Wat is de gedachte achter die woorden? Zonder dat Hij het wil, of zonder dat Hij er weet van heeft? Veel critici pleitten voor dat tweede. Dat past beter bij hun voorstelling van God. De meest specialisten van het Grieks kiezen voor de eerste optie. Zij menen dat met deze woorden wel degelijk Gods actieve betrokkenheid bedoeld wordt. Uiteindelijk is gekozen om in dit soort gevallen minder in te vullen en dus meer ruimte te laten voor de lezer.

Verbeteringen

Tenslotte zijn er verbeteringen gekomen vanuit taalkundig of wetenschappelijk oogpunt. De NBV baseert zich namelijk op wat wetenschappelijk het meeste draagvlak heeft. Dat kan verschuiven in de loop van de tijd. Hier volgen enkele voorbeelden van taalkundige verbeteringen:

Genesis 1:3

NBV: Er moet licht zijn.

NBV21: Laat er licht zijn.

Matteüs 10:10

NBV: Want een arbeider is het waard dat er in zijn onderhoud wordt voorzien.

NBV21: Want de arbeider is zijn brood waard.

1 Korintiërs 13:13

NBV: Ons resten geloof, hoop en liefde...

NBV21: Dit is wat blijft: geloof, hoop en liefde...

Genesis 2:23

NBV: Eindelijk een gelijk aan mij, mijn eigen gebente, mijn eigen vlees, een die zal heten: vrouw, een uit een man gebouwd.

NBV21: Dit is ze! Mijn eigen gebeente! Mijn eigen vlees en bloed. Vrouw wordt zij genoemd. Genomen uit een man.

Boven het alledaagse

Ik ben erg blij met de NBV21. Lange tijd had ik een zekere twijfel over de nauwkeurigheid van de NBV. Staat er wel wat er staat? Deze herziening is weer wat dichter tegen de brontekst aangekropen zonder concessies te doen aan het Nederlands.

Natuurlijk blijf ik als professional de Hebreeuwse of Griekse brontekst bestuderen als ik echt wil weten wat er staat. We moeten ons altijd realiseren dat vertalingen (onvolmaakte) benaderingen zijn van wat er echt staat. Dáárom blijven er steeds weer nieuwe vertalingen nodig en mogen ze ook best verschillen, afhankelijk van de doelgroep. Graag wil ik de NBV21 van harte aanbevelen voor persoonlijk en kerkelijk gebruik.

Maar eigenlijk begint het daarna pas. Want wat is Bijbel lezen? Laten wij ons werkelijk onderdompelen in de woorden van Bijbel? En laten wij ons via de taal van de Bijbel meevoeren naar een taal die uitstijgt boven het alledaagse en ons verwijst naar Hem die groter is dan wij?

ds. Peter Smilde is predikant van de Protestantse Gemeente te Drachten en redactielid van Geandewei.

Geloofsgetuige

Gregorius de Grote

'De leidsman mag vanwege de uiterlijke bezigheden de zorg voor het innerlijke niet verwaarlozen, noch nalaten zich om de noodzakelijke uiterlijke dingen te bekommeren vanwege de zorg voor het innerlijke'

* rond 540, Rome - † 12 maart 604, Rome

Kerkvader Gregorius kwam uit welgestelde familie. Na een bestaan als stadsbestuurder, kloosterstichter, monnik en diplomaat werd hij in 590 paus. Naar hem heet de eenstemmige kerkmuziek. Maar de Gregoriaanse gezangen zijn meestal jonger. Gregorius maakte wel strakkere afspraken voor de liturgie in zijn kerken.

Paus worden was niet zijn ambitie. Maar hij viel op door zijn bestuurlijke kwaliteiten en grote geestelijke diepgang. Het was de tijd van volksverhuizingen. Rome kwam er steeds meer alleen voor te staan, zonder steun van de keizer in Byzantium. Gregorius wist met diplomatie de halfheidense Longobarden tot aanvaarding van katholicisme te bewegen. Er kwam rust in het openbare leven in Rome. Hij verhoogde de opbrengsten van de pauselijke landgoederen en steunde daarmee de armen en vluchtelingen. Ook gaf hij opdracht de Britten te bekeren.

Zijn belangrijkste geschrift tussen de vele brieven en theologische boeken werd *De pastorale regel*, een handleiding voor priesters en bisschoppen. In het Karolingische Rijk werd het voor de clerus zelfs verplichte lectuur. Paus Johannes XXIII zei in 1960 nog dat dit voor hem het meest waardevolle boek was na de Bijbel. Het beschrijft de 'kunst der kunsten': de zielzorg. Die kunst bestaat bijvoorbeeld uit oog hebben voor de enorme diversiteit van mensenlevens. Heb je mannen of vrouwen voor je? Ouderen of kinderen? Rijke of arme, hoogmoedige of kleinmoedige, gulzige of matige, gezonde of zieke mensen? Zo somt hij wel veertig tegenstellingen op. En de pastor balanceert dus steeds tussen liefdevolle nabijheid en kritische afstand.

Gregorius' geestelijke uitleg van Bijbelteksten levert ook geestig tekstgebruik op. Een goede geestelijke heeft een kleine, maar fijne neus, zodat hij de geur van deugd en de stank van ondeugd duidelijk kan onderscheiden; liever niet een grote kromme neus die zich helemaal verliest in pietluttigheden. Zo'n geestelijke verwaarloost de contemplatie niet, maar loopt ook niet weg voor zijn plichten. En als hij dan door ijver en zorgvuldigheid succesvol wordt, past hij op voor hoogmoed. Gelukkig laat God bij de meeste leiders wel een deel van de persoon onvolmaakt. Dat houdt ze nederig. Gregorius vraagt zelf tenslotte: 'Houd mij in de schipbreuk van dit leven vast met de plank van uw gebeden.' Jammer dat dit boek Kyrill, de patriarch van Moskou, niet bereikt heeft. *Harmen Jansen*

Byldspraak - Willem Wilstra

Wûnderlik barren

Der kaam my in hiel nijsgjirrich ferhaal ûnder eagen yn in tydskrift fan de Fûgelwacht. Dêryn waard úteinset, hoe't in aai yn it lichem fan in wyfkefûgel produsearre wurdt. Hiel wûnderlik. Mar omdat it in lang ferhaal is jou ik hjir earst letterlik de konstataarring fan de wittenskip:

De wetenschap is erin geslaagd om de vraag: 'Wie was er het eerst? De kip of het ei?' naar tevredenheid te beantwoorden. Ze hebben ontdekt dat het vormen van een eierschaal gebaseerd is op een proteïne die zich in de eierstokken van de kip bevindt. Daaruit volgt dat een ei alleen kan bestaan als het eerst in een kip heeft gezeten.

Ik bin gjin aaisiker en neisoarger mear, mar by't maitiid mei ik noch graach it gea yngean om te genietsjen fan de roppende fûgels yn de natuer, foar my de Skepping fan God. Ik freegje my ôf: Soene dy wittenskippers wol op 'e hichte wêze fan it Skeppingsferhaal yn Genesis 1:20-23?

Doe sei God: Lit it wetter tille fan libben en litte der fûgels fleane boppe de ierde yn 'e loft by it ferwulft lâns. Sa skoep God de grutte seemeunsters en alle krioeljend libben dêr't it wetter fan optilt, alle gearre neffens eigen aard. En God seach dat it goed wie. Dêrop segene God har en sei: Wês fruchtber, win oan yn tal en meitsje it wetter yn 'e see fol; en lit de fûgels tanimme op ierde. Sa waard it jûn en moarn: de fyfde dei.

Foar my hat it nea in fraach west, hoe't dat siet. Ik sis mar sa: Eare wa't eare takomt.

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl
Dit adres is **niet** voor abonnementen
en bezorgklachten, kijk hiervoor bij de
rubriek van uw eigen kerkelijke gemeente

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (050) 4091204
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
Hortensiastraat 10, 8922 HD Leeuwarden
E: administratie@geandewei.nl

Kijk voor meer informatie op www.geandewei.nl

Persoonlijk

Zorg voor de ziel

Zorg voor de ziel, niemand kan er zonder, of je nu bij de kerk hoort of ver daarbuiten staat. Zielzorg gaat over het hanteren en beschouwen van het leven op je levensweg. Vanuit je binnenkamer beschouw je het leven zoals dat zich aandient. En wat zich aandient kun je hanteren door wat je in je binnenkamer hebt opgebouwd aan levenservaring, levensbeschouwing en (geloofs)inspiratie. *door Jolanda Tuma*

Meestal kun je je prima bewegen op je levensweg en is er een soort balans tussen 'binnen' en 'buiten'. Net als ademen is het leven vaak niet zo'n probleem, denk je er misschien niet zo over na. Maar soms word je getroffen door een gebeurtenis met grote impact, bijvoorbeeld een ongeluk of een ziekte, en kost het vaak grote moeite om deze gebeurtenis te verwerken. Er wordt dan een sterk beroep gedaan op je binnenkamer.

Het kan ook andersom. Soms verandert er van alles in de binnenkamer, is de levensbeschouwing of (geloofs)inspiratie waarop iemand jarenlang heeft gevaren plotseling aan het verschuiven en lijkt alles op losse schroeven te staan. Dan komt dit niet meer overeen met de manier waarop je in het leven staat. In dat geval kiest iemand er soms voor om een relatie te beëindigen of van baan te veranderen, een kerk uit te stappen of juist op te zoeken.

Heilzaam om te praten

In een mensenleven is dat proces van wat er om je heen gebeurt en wat er in je binnenkamer gebeurt voortdurend in beweging. Het is heilzaam om hier zo nu en dan met elkaar over te praten. We herkennen elkaar in wat er gaande is en kunnen elkaar soms inspireren. In het onderling pastoraat, in de ontmoeting bij een kopje koffie of het praatje op straat betrekken we elkaar bij onze 'ademhaling'. **Aandacht** voor elkaars verhaal kan helpen het leven te duiden en te hanteren.

Het kan ook zijn dat er ingrijpende gebeurtenissen zijn (zowel in je binnenkamer als buiten je) die je liever niet bij de koffie of op

straat met iemand deelt, maar waarvoor je iemand opzoekt met wie je een vertrouwensband hebt, zoals een goede vriend of een vriendin. In de kerk kennen we pastoraal ouderlingen; zij zijn erin geoefend om mensen te **begeleiden** wanneer dat even nodig is. Maar ook buiten de kerk zie je steeds vaker begeleiders op een levensweg, zoals coaches of ondersteuners.

Als er een crisis is

Wanneer het leven werkelijk stopt doordat wat buiten gebeurt niet meer te verenigen is met wat er van binnen gebeurt of andersom en het gevoel van ontredde, vervreemde of intense zinloosheid het leven gaan beheersen, dan is aandacht of begeleiding niet voldoende. In dat geval is een **crisissituatie** ontstaan en is het nodig om de 'ademhaling' weer op gang te brengen, het innerlijk en het uiterlijk weer met elkaar in verbinding te brengen.

In de kerk zijn de predikanten en pastores de professionals op dit vlak; zij zijn opgeleid en geoefend in het omgaan met crisissituaties op het gebied van spiritualiteit en geloof. En ook buiten de kerk zijn er professionals die zijn opgeleid in het omgaan met crisissituaties op het gebied van spiritualiteit en zingeving. Misschien hebt u wel eens gesproken met een geestelijk verzorger in een ziekenhuis of verpleeghuis of in de thuissituatie.

Als kerkelijke gemeenschap zijn (of waren?) we gewend om veel naar elkaar om te zien. Er waren tal van ontmoetingen waarin we elkaar zagen en onze verhalen met elkaar deel-

den. Maar naarmate de kerk krimpt en we elkaar niet meer als vanzelfsprekend treffen, zeker sinds de coronapandemie, lijkt dit omzien naar elkaar soms te verdampen. Dit proces was buiten de kerk al veel langer gaande. Zeker in de dorpen waar geen vanzelfsprekende ontmoetingsplaatsen meer zijn zoals scholen en winkels.

Een stukje oplopen

Als pastor en geestelijk verzorger ben ik werkzaam zowel binnen als buiten de kerk. Ik ontmoet veel mensen die soms, om welke reden ook, het leven niet meer aan kunnen of daar de zin niet meer van zien. Het is bijzonder waardevol om dan samen met iemand een stukje op te kunnen lopen en te proberen de buitenkant en de binnenkant weer met elkaar te verbinden waardoor het leven weer kan stromen, de 'ademhaling' van de ziel weer op gang komt waardoor de ander zijn of haar weg weer kan vervolgen.

Niemand kan zonder zorg voor de ziel. Of het nu gaat om een luisterend oor of iemand die je helpt weer zicht te krijgen op je eigen leven. Ik droom ervan dat zielzorg toegankelijk is voor iedereen of je nu bij een kerk hoort of daar wars van bent. Dat we als pastores, predikanten en geestelijk verzorgers, als kerk en samenleving, elkaar kunnen versterken en in de dorpen aanwezig kunnen zijn waar nodig. Niet om 'zieltjes te winnen', maar omdat je soms iemand nodig hebt om je ziel weer vrijuit te laten ademen.

Jolanda Tuma is pastor en geestelijk verzorger en een vaste medewerker van Geandewei

Het is bijzonder waardevol om dan samen met iemand een stukje op te kunnen lopen en te proberen de buitenkant en de binnenkant weer met elkaar te verbinden

Oekraïne

Een kijkje op de kerkelijke kaart

Geloof speelt al eeuwenlang een grote rol in Oekraïne. Ongeveer zeventig procent van de bevolking noemt zichzelf christelijk, daarnaast is er een brede schakering van andere religies in het land. Een kijkje op de kerkelijke kaart in deze verdrietige dagen van oorlog en strijd.

door Karin van den Broeke

Orthodoxe traditie

Naast een christelijke meerderheid in Oekraïne is er een joodse gemeenschap, neemt de islam een plek in en is er ook een zeer kleine vertegenwoordiging van het hindoeïsme, het boeddhisme en andere religies. Het christendom kent er een brede schakering van kerken. De orthodoxe traditie neemt verreweg de grootste plaats in.

Oekraïne kent verschillende kerkgemeenschappen. Er zijn meerdere protestantse en evangelische kerkgemeenschappen, diverse kerken die met de Rooms-Katholieke Kerk verbonden zijn - waarvan de Grieks-Katholieke Kerk de grootste is - en er zijn verschillende Oekraïens-Orthodoxe Kerken. Lange tijd was de Oekraïens-Orthodoxe Kerk (Moskou-Patriarchaat) de grootste kerk van Oekraïne.

Wereldwijde familie

In het afgelopen decennium heeft een groot deel van de Oekraïens-Orthodoxe Kerk zich - mede als gevolg van de steeds verder toeneemende spanningen met Rusland - afgescheiden van dit Moskou-Patriarchaat en is de Oekraïens-Orthodoxe Kerk Kiev-Patriarchaat ontstaan.

Sinds 2018 is deze laatste kerk binnen de wereldwijde familie van orthodoxe kerken ook erkend door het oecumenisch-patriarchaat van Constantinopel. Die kerkgangers en kerkeleiders die tot de Oekraïens-Orthodoxe Kerk Moskou-Patriarchaat behoren hebben vaak het gevoel dat ze in een spagaat zitten, en tegelijkertijd dat ze een kans hebben om aan verzoening en vrede bij te dragen. De patriarch van deze kerk, Onufry, spreekt zich onomwonden uit voor de territoriale integriteit en de soevereiniteit van de staat Oekraïne. Tegelijkertijd wordt het lijntje met de zusterkerk in Moskou niet doorsneden.

Voor de Russisch-Orthodoxe Kerk is de hoofdstad Kiev een ongelooflijk belangrijke plek. Eeuwenlang was daar het patriarchaat gevestigd. Hoewel dat patriarchaat inmiddels verplaatst is naar Moskou, is in de beleving van veel Russische gelovigen de band met Kiev nog altijd sterk.

Band van de Protestantse Kerk in Nederland met Oekraïne

De Protestantse Kerk in Nederland heeft langs heel verschillende lijnen contact met de kerken in Oekraïne. Kerk in Actie heeft diverse samenwerkingspartners in Oekraïne. Via partnerorganisatie Lviv Education Foundation (LEF), jongerenorganisatie van de Grieks-Katholieke Kerk, versterken we al jaren lokale

kerken in het ontwikkelen van sociale initiatieven ten bate van lokale gemeenschappen. Tijdens de eerste week van de oorlog bleek LEF al direct een belangrijk kanaal om informatie te krijgen en om noodhulp te kunnen bieden.

Meeleven met Oekraïne

Via de gemeenschap van protestantse kerken in Europa is in de afgelopen weken intensief contact geweest om te kijken op welke wijze er meegeleefd kon worden in de oplopende spanningen in Europa. Aanvankelijk betekende dat dat er videogesprekken gehouden werden. Inmiddels is het meeleven in pastorale zin aangevuld met substantiële concrete hulp: noodhulp in Oekraïne en hulp aan vluchtelingen onderweg, zowel binnen Oekraïne als in de omringende landen.

Voor alle noodhulp die nu nodig is, werkt Kerk in Actie samen met het wereldwijde kerkelijke netwerk van ACT Alliance (Action by

Churches Together) en met partner Lviv Education Foundation (LEF), die meer dan honderd kerken in Oekraïne ondersteunt.

Toon van verbondenheid

In de Wereldraad van Kerken komen de verschillende kerken samen, ook die uit Rusland. Daar wordt de toon gezocht van luisteren naar elkaar in dagen van oorlog. Het is helder dat de Wereldraad van Kerken het geweld van het Poetin-regime veroordeelt en de patriarch vraagt om zijn invloed te gebruiken om deze oorlog te stoppen. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden tot gesprek, om een toon van verbondenheid te vinden. Daar hoort het gebed bij dat de vijandschap niet uitvergroot wordt en dat de gemeenschappelijke grond van vrede en recht hervonden wordt.

Karin van den Broeke is programmaleider Kerk in Actie. bron: protestantsekerk.nl

Inspiratie - Leo Fijen

Vreugdevolle overgave aan God

Journalist, uitgever en presentator *Leo Fijen* deelt in deze bijdrage een verhaal over het afscheid van zijn achterbuurvrouw.

Of ik nog één keer langs wilde komen. Mijn achterbuurvrouw vocht al jaren tegen een ernstige aandoening en leek nu de strijd opgegeven te hebben. Voor de laatste keer was ze opgehaald door de ambulance, daarna mocht ze voor de laatste keer naar huis. Dit keer met de definitieve mededeling: we kunnen niets meer doen.

En het hoefde ook niet meer voor haar. Het was mooi geweest, ze kwam naar huis om te sterven in haar 95e levensjaar. Zoals ze altijd het leven omarmd had, zo liet ze datzelfde leven nu los. Met eenzelfde besluitvaardigheid: heel lang was ze voor iedereen in de buurt het toonbeeld van optimisme en levensvreugde, en met diezelfde intensiteit liet ze het leven nu los. Ze wilde naar haar man toe die al wat langer geleden gestorven was.

Bedanken

Ik ging nog één keer langs, om gedag te zeggen en te bedanken. Want toen mijn vrouw en ik in ons dorp kwamen wonen, maakte deze achterbuurvrouw ons wegwijs.

Ik zal nooit vergeten hoe ze ons bij de hand nam en op een zaterdagavond mee liet rijden naar de kerk. We kenden nog niemand en zij ontfermde zich over ons. Dat vertelde ik haar. Ze was nog helemaal bij de les en vertelde dat ze die middag veel vrienden had gebeld om te danken en gedag te zeggen.

Samen bidden

Ik zei vaarwel op mijn eigen manier. „Zullen we hardop bidden, lieve Mieke?“, vroeg ik. Ze knikte van ja. En dus vroeg ik hardop aan God om Mieke nabij te zijn op de weg die niemand kent, van leven naar dood. Ik bad tot God om haar te dragen juist op dit moeilijke moment. Toen nam Mieke het gebed over en begon zelf hardop tegen God te praten. Het was haar laatste heldere moment, met een glimlach op haar gezicht, in vreugdevolle overgave aan de Eeuwige. Daarna zakte ze weg en is ze door burens, vrienden en haar kinderen naar de hemel geboden.

Zo kun je ook in je laatste adem een voorbeeld van vrede, dankbaarheid en vreugde zijn. Dat draag ik voor altijd met me mee.

Gedicht Jan H. Woudstra

Geandewei

Jan. H. Woudstra uit Dokkum deelde dit vers uit zijn bundel *Gedichten van Hoop*. De foto is van Willem Wilstra en toont de Greidhoekekathedraal in Lollum.

Sa'n ferveleaze doar
mei fersliten klink
de drompel útholle
troch einleaze stappen
wa kaam
en gie wer
fuort
yn 'e fuotstappen
fan 'e tiid
geandewei

Diversen

Connect Jongerenavond op 8 april: Je identiteit in Christus

Op vrijdagavond 8 april is er in de kerk aan de Tsjerkeloane 12 in Wâlterswâld een Connect-Jongerenavond met als thema: Je identiteit in Christus. De organisatie introduceert de avond als volgt: 'Wie ben ik? Wie ben ik in mijn diepste zijn? Misschien is dit een vraag die ook jou bezighoudt. Vooral als het gaat om jezelf in relatie tot de ander. Als we denken aan het hebben van een relatie, kan het zijn dat je aan vreugdevolle dingen denkt. Verkering hebben, trouwen, kinderen krijgen. Maar misschien heb je er wel heel andere gevoelens bij omdat je je (ongewild) single bent, omdat je vragen hebt bij je seksuele identiteit, te maken kreeg met echtscheiding en noem maar op.' Onder leiding van jeugdwerkd adviseur Marieke Griffioen van LCJ gaan de deelnemers nadenken over deze thema's en wat het betekent je identiteit in Christus te zoeken en te vinden. Aanvang: 20.00 uur.

Burdaarder Vrouwenochtenden 1 april weer los, met Ineke Bolt

De interkerkelijke vrouwenochtenden in Burdaard kunnen weer beginnen, nu de meeste coronamaatregelen achter de rug zijn. Op 1 april is iedere vrouw, of ze nu wel of niet naar een kerk gaat, welkom in MFC Het Spectrum. De deur is open vanaf 9.00 uur, om 9.30 uur begint het programma met o.a. samenzang en een spreekbeurt van Ineke Bolt, welbekend in de kring van vrouwenochtenden. De eigen bijdrage is vijf euro inclusief twee rondes koffie met iets erbij. Voor kleine kinderen is er opvang aanwezig.

Museumkerk Wierum exposeert schilderijen Gerrit Wierdsma

Museumkerk Eben Haëzer in Wierum brengt van 16 april t/m 8 mei een expositie van schilder/tekenaar en verteller Gerrit Wierdsma (1949-2019). Hij tekende en schilderde alledaagse dingen, maar ook veel bijbelse tafereel uit het Oude en Nieuwe Testament, onder andere de schepping, de aartsvaders, Jozef de dromer, David en Goliath en het leven van Jezus. De kerk aan de Haadstrjitte 17 is open op zaterdag en zondag van 13.00 - 17.00 uur en ook op paasmaandag. Voor groepen is het ook mogelijk om een andere tijd af te spreken, bijvoorbeeld 's avonds. Dit kan via info@museumkerk.nl of (0519) 589 689.

VOLGENDE KEER in G eandewei

Als schapen die geen herder hebben

